

Fenomenológiai kutatások

Lapunk előző számában Kelemen János professzorral közöltünk beszélgetést a hazai analitikus filozófiai iskolákról. Időközben megkezdtük a Világosság-könyvek induló sorozatának előkészítését, mégpedig egy szakfilozófiai tanulmánygyűjtemény anyagából, amely magyar és francia fenomenológusok munkáit tartalmazza. A kiadvány októberben várható megjelenése alkalmat ad arra, hogy a magyar filozófiai élet ezen másik, szintén jelentős nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező irányzatát, a fenomenológiai kutatások intézményi hátterét is bemutassuk, Mezei Balázs professzor, az ELTE BTK Filozófiai Doktori Iskolájában működő Fenomenológiai alprogram vezetője összefoglalójának segítségével. Ezt követően három tanulmányt közlünk előzetesen, figyelemfelhívásul is a fenomenológiai kiadványunkra.

A Fenomenológiai Alprogram 1990-ben indult Tengelyi László vezetésével. Első hallgatói a Tengelyi László köré gyűlt tanítványok voltak, akik néhány év elteltével jelentős filozófiai, ezen belül fenomenológiai munkával jelentkeztek. Az alprogramban részt vevők a kilencvenes évek folyamán szoros kapcsolatot építettek ki a bochumi, a wuppertali és a leuveni egyetemi intézményekkel, illetve a párizsi Sorbonne-on működő fenomenológusokkal. A munkába 1994-ben Mezei Balázs is bekapcsolódott, aki Tengelyi László távolléte alatt 1997-től átvette a Fenomenológiai Alprogram koordinálását. 2001-ben, az új doktori iskolai szabályzat életbelépését követően formálisan megszűntek ugyan a doktori alprogramok, ám működésüket a Filozófiai Intézetben működő tanárok tartalmilag továbbra is fenntartották, mivel a kialakult oktatási módszerek és a kiépült kapcsolatok ezt szükségessé tették.

A Fenomenológiai Alprogram hallgatóinak köréből 1995-ben megalakult a Magyar Filozófiai Társaság Fenomenológiai Szekciója Toronyai Gábor és Mezei Balázs vezetésével. E szekcióban azóta is élénk előadói és vitatevékenység folyik, évente mintegy hat előadással, amelyek némelyikét az egyetemmel oktatási és kutatási kapcsolatban álló külföldi oktatók-kutatók tartják. Az elmúlt évben felmerült a gondolat, hogy az elhangzott előadásokat a szekció évkönyv formájában vagy időszaki kiadványként megjelenteti. A Fenomenológiai Szekció tagja a Lester Embree által alapított Organization of Phenomenological Organizations-nak (OPO) szervezői rendszeresen szerepelnek nemzetközi konferenciákon, írásaik megjelennek a külföldi és hazai folyóiratokban, illetve szoros munkakapcsolatban állnak európai és amerikai kollégáikkal. Külön említendő az a termékeny kapcsolat, amely Jan Patočka, a cseh fenomenológiai gondolkodó nemzetközileg is jól ismert munkássága kapcsán alakult ki néhány hazai fenomenológus, illetve pozsonyi, prágai, valamint bécsi kollégáik között, és további együttműködés körvonalazódik lengyel és Egyesült Államok-beli fenomenológusokkal is.

A Fenomenológiai Alprogramban az elmúlt évek folyamán több olyan hallgató is végzett, aki disszertációját megjelentetvén ma már a hazai és a nemzetközi filozófiai élet

aktív szereplője. Ilyen elsősorban Ullmann Tamás, valamint Toronyai Gábor. Mellettük fontos disszertációval állt elő – a teljesség igénye nélkül csupán néhány nevet említve – Sajó Sándor, Egyedi András és Szabó Zsigmond. Az alprogram hallgatói között szép számmal találunk romániai diákokat, akik eredetileg főképpen Veres Károly, illetve Virgil Ciomos kolozsvári filozófiaprofesszorok tanítványai. Kiemelkedő tevékenységük miatt külön említendő közöttük Györgyjakab Izabella, a kolozsvári *Kellék* című folyóirat egyik szerkesztője, illetve Székely Attila, aki párhuzamos képzésben vesz részt Budapesten, illetve a Sorbonne-on.

A Fenomenológiai Alprogram tanárai közül elsőnek az alapító, azóta már Wuppertalban működő Tengelyi László említendő, aki fenomenológiai és hermeneutikai munkáival, illetve tanári tevékenységével komoly tudományos elismerésre talált idehaza és külföldön. Az alprogram munkáját támogatták és támogatják az ELTE BTK Filozófiai Intézetének tanárai, például Boros Gábor vagy Joó Mária, valamint más egyetemekről is rendszeresen érkeznek előadók, így például Toronyai Gábor a Közgazdaság-tudományi Egyetemről. Az alprogram munkáját jelenleg Ullmann Tamással és Toronyai Gáborral karöltve, Mezei Balázs irányítja.

A Fenomenológiai Alprogram oktatási és kutatási tematikájának sokszínűsége tükrözi az itt előadó tanárok és hallgatóik érdeklődését. Ennek megfelelően megtaláljuk a szoros értelemben vett Husserl-életmű kutatását éppúgy, mint a kortárs francia és amerikai fenomenológia feldolgozását; a hermeneutika felé közelítő fenomenológiát éppen úgy, mint a vallásfenomenológia egyes irányzatait. Figyelmet érdemelnek azok a hallgatók is, akik a fenomenológiai filozófiát a kortárs elmefilozófia vonatkozásában vizsgálják, illetve azok, akik a fenomenológiai pszichológia eddig kellőképpen nem vizsgált területén kívánnak új meglátásokra jutni, akár az általános pszichológiai tudományt, akár a gyakorlati lélekgyógyászat elméleti alapjait illetően.

Magyarország csatlakozása az Európai Unióhoz néhány éven belül minden bizonynyal kitérít azokat a lehetőségeket, amelyek a hazai egyetemi intézmények doktorképzésében már eddig is körvonalazódtak, noha teljes körűen még nem bontakozhattak ki. A hazai tanárok együttműködése külföldi kollégáikkal már eddig is gyümölcsözőnek bizonyult, s remélhető, hogy az Európai Unión belül megszilárduló kapcsolatrendszerben ez az együttműködés mind az idehaza oktató tanárok, mind a tudományosan igényes doktoranduszok javára egyre jobban kiteljesedik.